

Вісник МЕТОДИСТА

Інформаційно - методичний вісник, квітень, 2017р.

Краєзнавча робота як форма патріотичного виховання

Багато що пов'язує людину з місцем, де вона народилася та виросла. Рідний край, його люди, природа, пройшовши через свідомість, стають частиною людської долі. У кожного з нас є свій милий серцю куточок землі, де ми вперше побачили схід сонця, зробили перші кроки. Це – місто чи маленьке село, наш поріг життя, Мала Батьківщина. Патріотичне виховання починається з пізнання Малої Батьківщини. В.Р.Сухомлинський писав: «Батьківщина без нас обійтися може, ми ж без неї – ніщо». Цю істину повинна розуміти кожна дитина.

Краєзнавча робота у школі здійснюється за різними напрямками: історичним, географічним, екологічним, літературним, художнім. Географічне краєзнавство вивчає кліматичні особливості місцевості. Об'єктом художнього краєзнавчого пошуку є художні ремесла, усна народна творчість, музичний фольклор, різьба по дереву, тощо. Історики-краєзнавці вивчають історію міст і сіл, окремих будівель, життя видатних осіб. Літературне краєзнавство вивчає творчість літераторів, те, як вони відобразили

місцевість, в якій вони проживали. Основні джерела краєзнавчої інформації (періодичний друк, художня література, архівні фонди, усні свідчення старожилів, музейні фонди) педагоги використовують на різних формах роботи: уроках з використанням навчального і краєзнавчого матеріалу по предметах; факультативних заняттях і предметних гуртках; екскурсіях; туристських прогулянках, походах; багатоденних подорожах та експедиціях; туристсько-краєзнавчих гуртках, секціях, клубах тощо; туристсько-краєзнавчих вечорах, вікторинах, конкурсах, змаганнях, зльотах, конференціях; виставках і шкільних музеях. Вищеназвані форми складають систему організації туристської, краєзнавчої та екскурсійної роботи з учнями.

Прикладом пошуково-краєзнавчої роботи, яка вирішує питання патріотичного виховання школярів, можуть слугувати матеріали педагогів Щиборівської ЗОШ I-III ступенів.

**ГЛУЩУК Н.С., завідувач
райметодкабінету.**

Читайте у випуску:

**Краєзнавча робота
як форма
патріотичного
виховання**

1 стор.

**Шкільне
краєзнавство –
провідний напрям
краєзнавчої
роботи Шкільне
краєзнавство –
провідний напрям
краєзнавчої
роботи**

2 стор.

**Кліматичні та
гідрологічні
умови**

Красилівщини

4 стор.

**Флора і фауна
рідного краю**

5 стор.

**Красилівщина в
задачах з
математики**

6 стор.

**Оксана Петрівна
Радушинська.**

Поезії

8 стор.

**Петриківський
розпис.**

**(Використання
місцевого
матеріалу**

**Самчиківський
розпис)**

10 стор.

**Остаточна
обробка виробу.**

**Способи обробки
країв вишитих
виробів. Догляд за
вишитими
виробами.**

**Презентація
роботи над
проектом**

12 стор.

Шкільне краєзнавство – провідний напрям краєзнавчої роботи

Чудовий ландшафт має такий великий виховний вплив на розвиток молодої душі, з яким важко суперечити впливу педагога, і що день, проведений дитиною серед гайів і полів...вартий багатьох тижнів, проведених на навчальній лаві.

К. Д. Ушинський

Метою будь-якого цивілізованого суспільства є всебічний гармонійний розвиток особистості. Ця ж мета стоїть і перед сучасною школою. Сьогодні в епоху стрімкого прогресу, століття комп'ютеризації дитина часом не помічає навколишній світ.

Важливою потребою розвитку суспільства у нових соціально-економічних умовах є відродження духовності і національної самобутності українського народу. У провідних нормативних документах держави підкреслюється, що одним з основних завдань є виховання у підростаючого покоління любові до Батьківщини, поваги до історії та традицій свого народу, шанобливого ставлення до історичних пам'яток, активізації діяльності школярів щодо поліпшення умов життя у рідній місцевості, підвищення матеріального і духовного рівнів життя народу, формування громадянської позиції. Серед засобів, що забезпечують реалізацію цих завдань, провідна роль належить шкільному краєзнавству.

Проблему краєзнавства та особливості краєзнавчої роботи у школах вагомих внесок зробили такі вчені, як Степан Рудницький, Костянтин Воблий, Павло Тутковський, Володимир – Антон Кубійович, Каленик Геренчук, Михайло Грушевський та багато інших. Вони приділяли велику увагу саме краєзнавству, а також проводили велику громадсько-освітню роботу серед народу, будили національну свідомість, писали педагогічні праці, шкільні підручники й методичні посібники.

Основи теорії шкільного краєзнавства були закладені ще видатним педагогом К. Д. Ушинським. Він уперше дав визначення краєзнавства як педагогічного поняття, виділяючи в ньому суспільно-економічний, освітньо-виховний і методичний аспекти. Не випадково Ушинський відмітив, що любов до своїх рідних місць має "глибокий, багатий думками і почуття голосу рідної природи". В житті нерідко буває, що цей "голос" кличе до себе людину, тягне його, кличе в рідні місця. Д.І. Менделєєв згадував свою поїздку за Урал, пізніше сказавши: "Мене кликала не тільки робота, моя справа, але ще й спогади дитинства. Там я народився, учився в гімназії, там я вперше навчився любити природу, рідний край... тому їхав з особливим хвилюванням і почуттям."

В. О. Сухомлинський вважав одним з найголовніших завдань учителя — відкрити перед вихованцями всі джерела, якими живиться велике почуття любові до Батьківщини: природу рідного краю, рідне село, підприємство, установу, де працюють батьки.

Краєзнавство виконує в науково-освітній діяльності п'ять основних функцій. Перша функція полягає у формуванні і розвитку взаємин між людьми, адже краєзнавством рідко хто займається наодинці. Люди з краєзнавчими інтересами швидко знаходять одне одного і розвивають колективну діяльність. Ця діяльність поєднує в собі громадську роботу і суспільно корисну працю. Краєзнавці збирають і обробляють краєзнавчий матеріал, виготовляють наочні посібники, беруть участь в охороні природи, пам'яток історії та культури, пропагують краєзнавство серед населення.

Другою функцією є навчально-освітня робота. У процесі краєзнавчої діяльності учні набувають знань про рідне навколишнє середовище. Ці знання конкретні і пов'язуються з відповідними темами шкільних курсів природознавства.

Третя функція – виховна. Кожний куточок нашої України багатий своїм минулим і сучасним, має перспективи розвитку в майбутньому.

Четверта функція полягає у виробленні практичних умінь і навичок. Їх набувають виконанням багатьох практичних робіт. До них належать уміння проводити елементарні дослідження в

природі (вивчення типу ґрунту, спостереження за режимом річки, способом життя тварин), збирати і зберігати краєзнавчий матеріал.

П'ята функція – вплив діяльності краєзнавців на суспільство. Краєзнавці запозичують досвід у компетентних людей і передають його іншим, несуть у народні маси знання про рідний край.

Важливість і значення краєзнавчої роботи важко переоцінити. Краєзнавство має великі виховні можливості, розширює і поглиблює пізнання, сприяє розумовому розвитку, збагачує спілкування. Закладає основи навичок, необхідних у повсякденному житті.

Шкільне краєзнавство передбачає безпосередню участь у пошуково-дослідницькій діяльності як учнів так і самого вчителя. Успішні результати шкільної краєзнавчої роботи великою мірою залежать саме від того, як учитель сам розуміє цю роботу і чи зможе він зацікавити нею своїх вихованців. Різноманітна і неформальна краєзнавча діяльність може перетворити достатньо рутинний навчально-виховний процес на творчу потребу, зробити урок, похід чи екскурсію цікавими і привабливими.

Краєзнавчий матеріал – найкраще унаочнення під час вивчення переважної більшості тем з різних предметів. Слід зазначити, що внаслідок проведення краєзнавчої роботи у школі розвивається пізнавальна діяльність учнів, поглиблюються їхні знання з історії, географії, біології, адже викладання із використанням краєзнавчого матеріалу значно полегшує засвоєння основних географічних понять. Краєзнавча робота дає учням багато нових вражень, розширює їх кругозір, дає можливість краще пізнати історію і природу рідного краю та Батьківщини в цілому. Вона сприяє духовному збагаченню учнівської молоді, вихованню справжніх патріотів, які люблять, знають, шанують та збагачують скарбницю нашої історії. Досвід має практичне спрямування, показує різноманітні форми і методи краєзнавчої роботи, кличе до пошуку, пізнання, відкриттів. Всім, кому не байдуже історія рідного краю, обов'язково звернеться до минулого свого краю, торкнеться тих народних джерел, які стануть близькими і дорогими.

Значення краєзнавчої роботи в школі не тільки в тому, що вона сприяє не тільки всебічному вивченню природно-економічних і соціальних умов рідного краю і перспектив його розвитку, а й у тому, що дає вчителю можливість вивчити психологічні особливості учнів, виявити їхні інтереси. Вона сприяє духовному збагаченню учнівської молоді, вихованню справжніх патріотів, які люблять, знають, шанують та збагачують скарбницю нашої історії. Участь у суспільно-корисній роботі, виконання індивідуальних завдань краєзнавчого змісту формує в школярів пізнавальний інтерес до краєзнавчих знань. Краєзнавству сьогодні належить провідна роль у формуванні духовності. Ознайомлюючи дітей з природою, господарством, населенням та працею людей вчитель виховує в дітей почуття патріотизму.

Викладання із використанням краєзнавчого матеріалу значно полегшує засвоєння географічних, історичних понять. Спираючись на конкретні знання про рідний край, учні розширюють свої уявлення до розуміння загальних закономірностей. Краєзнавство всебічно розвиває світогляд учнів, прищеплює їм навички дивитися на світ очима дослідника. Завдяки краєзнавчим спостереженням відбувається активне засвоєння учнями навчального матеріалу і набуття ними навичок, необхідних у житті.

З метою створення атмосфери високої активності учнів на уроках, учителі Щиборівської ЗОШ І – ІІІ ст. прагнуть зацікавити їх місцевим матеріалом, наголошуючи на найбільш важливих епізодах, подіях, фактах. Він дозволяє збагатити учнів знаннями з історії рідного краю, виховати любов до нього, розкрити зв'язок рідного краю з великою Батьківщиною. Тобто, краєзнавчий матеріал допомагає ввести учнів «у науку, але не як у мертву купу книжок, а як у живе роз'яснення світу». Перший краєзнавчий матеріал, з яким знайомляться учні нашої школи, це цікава історія нашого рідного села Щиборівки.

Старожили села розповідають, що в цій місцевості дуже давно жив купець Щербатий Гнат. Він мав на хуторі свою лавку і торгував різними товарами. Люди з навколишніх сіл приїжджали сюди і допитувались: «Де купляли речі?»

-У Гната Щербатого.

Потім це поселення називалось Щербатов, пізніше стало іменуватись Щиборівкою.

Школа в селі Щиборівка заснована у 1921 році. Будинок, в якому знаходилась школа, належав пані Маньковській. Він був цегляний, з двома двоповерховими надбудовами. Під час Великої Вітчизняної війни в цьому приміщенні була церква. Пізніше знову почала діяти початкова школа. У 1978 році Щиборівська початкова школа була закрита як малокомплектна. У 1985 році в селі знову відкрили початкову школу. У 1988р. розпочалося будівництво нової школи. З 1 вересня 1991р. Щиборівська школа функціонує як середня.

Педагогічним колективом школи проведена значна робота із реалізації завдань, визначених історико-географічною експедицією «Історія міст і сіл України», історико-етнографічною експедицією учнівської і студентської молоді «Україна вишивана», історико-краєзнавчою акцією учнівської і студентської молоді «Шляхами подвигу і слави».

Вагомим результатом проведеної роботи стало зібрання матеріалів учителями Антонюк І.В., Морозюк С.І., Зюбрицькою О.В., Кравчуком В.Р.

Щорічно учні школи на районному рівні представляють експедицій, за які відзначалися грамотами.

Кожного року проводяться конференції з туристсько-краєзнавчої роботи та краєзнавства, матеріали яких упорядковуються та акумулюються для зберігання в шкільному музейному куточку.

На шкільному веб-сайті регулярно друкуються повідомлення про туристичні походи та екскурсії учнів школи.

У шкільному гуртку «Фольклор та етнографія народу України» охоплено 15 учнів, керівник Панчук Н.Г. На заняттях гуртка діти знайомляться з історією традиційного вбрання українців, з поняттям символів, атрибутів та оберегів, з уявленням про усну народну творчість про народне декоративно - ужиткове мистецтво. Упродовж 2013- 2014н.року проведено реконструкцію коридорного приміщення під облаштування музею, керівником якого призначено педагога-організатора Зюбрицьку О.В.

Заслугує на увагу активна робота, яка була проведена у 2015 році вчителями історії і класними керівниками щодо відзначення 70-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні.

На вшанування пам'яті Героїв Революції гідності, бійців Української армії, учасників АТО щорічно проводяться загальношкільні заходи відповідно до річного плану роботи школи.

У школі практикується використання музейних експозицій для підготовки учнівських виступів на краєзнавчих конференціях. Туристично-краєзнавча робота посідає ключове місце в національно-патріотичному вихованні молодого покоління.

Участь у Всеукраїнському русі учнівської молоді за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу, Всеукраїнських екскурсій «Краса і біль України», «Сто чудес України», районної «До чистих джерел», «Ліси для нащадків» сприяє вихованню в учнів національної самосвідомості. Щорічно, після закінчення навчальних занять, проводяться звіти про проведення навчальних екскурсій та походів під час практики у 1-8 та 10-х класах.

Значно зріс інтерес учнів до автобусних екскурсій по різні міста України. Так, на протязі останніх двох років здійснено неодноразові поїздки із учнями різних класів Кам'янець-Подільський, Тернопіль, Львів, Київ, Одесу, Вінницю, Острів, Меджибіж.

Досвід має практичне спрямування, показує різноманітні форми і методи краєзнавчої роботи, кличе до пошуку, пізнання, відкриттів. Всім, кому не байдужа історія рідного краю, обов'язково звернеться до минулого свого краю, торкнеться тих народних джерел, які стануть близькими і дорогими.

Для доцільного розуміння, вивчення та застосування краєзнавства рідної місцевості, пропонується розробка уроків з навчальним матеріалом, підготовлена вчителями Щиборівської ЗОШ І- ІІІ ст.

І.АНТОНЮК, заступник директора з навчально-виховної роботи.

Урок географії

Тема: Кліматичні та гідрологічні умови Красилівщини

Мета: узагальнювати і систематизувати знання учнів про погоду; ознайомити з головними чинниками, що зумовлюють зміни клімату на Україні та Красилівського району; вчити встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та проєктувати перспективні зміни в результаті глобальної зміни клімату; виховувати пізнавальний інтерес до місцевих ознак погоди.

Пов'язати залежність зволоження і наявності внутрішніх вод. Розкрити їх особливості у вигляді комп'ютерної презентації.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Методи навчання: частково-пошуковий, дослідницький з використанням комп'ютера.

Обладнання: карти «Клімат України», «Фізична карта України», комп'ютерна презентація «Річки Красилівщини».

Структура уроку:

1. Організаційний момент. Оголошення теми і мети.
2. Мотивація навчальної діяльності.
3. Актуалізація опорних знань. Робота «Гідрометеоцентру».
4. Вивчення нового матеріалу:
 - спільна «нарада метеорологів»;
 - працюють «секції метеорологів»;
 - презентації виконаної роботи;
 - хвилинка відпочинку (релаксація);
 - осмислення одержаних знань;
 - підсумок роботи.
5. Підсумок уроку. Коментоване виставлення оцінок.
6. Диференційоване домашнє завдання.

Очікувані результати:

- Учні зможуть пояснити:
- як розподіляються температура повітря, опади та вітри по території області;
 - розкрити причини і наслідки такого розподілу;
 - передбачати зміни клімату, використовуючи місцеві прикмети;
 - застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
 - пов'язати залежність кліматичних умов та внутрішніх вод;
 - сформувати почуття особистої відповідальності за долю річок краю.

Хід уроку

- Організаційний момент
 - Оголошення теми й мети уроку
 - Мотивація навчальної діяльності
- Якщо зимою сніг січе,
Улітку сонечко пече,
Весною скрізь все оживає,
А восени відпочиває,
Наводить це на думку нас –
Погода в нас – ну просто клас.
А щоб детальніше узнати –
Слід добре зараз працювати
Рясні дощі – в річках вода,
В красу природи потонути,
Зайти у тихі вербоноси,
Відчути трепет джерельця
І річку-стрічку без кінця.

Подивіться на карту України вона вкрита густою сіткою річок та озер, водосховищ та боліт. Їх кількість та багатство прямопропорційно залежать від кліматичних умов території. Тож почнемо нашу роботу з вивчення особливостей саме клімату. Пропоную вам ділову гру «Гідрометеоцентр».

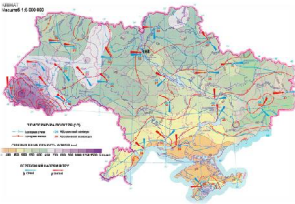
III. Актуалізація опорних знань

Щоб змогли працівники «Гідрометеоцентру» правильно дати характеристику клімату та передбачити погоду на найближчий період, необхідно згадати головні елементи клімату та чинники, від яких він залежить.

- Назвіть елементи погоди.

Дайте їх визначення.

- Чим відрізняються поняття «погода» і «клімат»?

- Які метеоприлади дозволяють спостерігати за станом атмосфери?

- Чи можна без спеціальних приладів передбачати зміни в природі?

- Назвіть кліматичні чинники, що визначають погоду певної території.

- Як прослідковується залежність між кліматом та станом поверхневих вод?

(Додаток 1)

IV. Вивчення нового матеріалу

(На протязі останнього місяця кожен учень вів календар погоди для своєї місцевості.)

Останні два дні дані про стан погоди занотовувалися кожні три години).

Тепер ми опрацюємо зібрані дані і зробимо висновок про особливості клімату та чинники, які його визначають.

Нарада метеорологів - робота з кліматичною картою області:

- В якому кліматичному поясі лежить наш район?

- Назвіть середні зимові та літні температури. Що впливає на температурний режим у відповідні пори року?

(Учні моделюють на настінній карті та своїх картосхемах систему літніх та зимових температур, напрямів вітрів)

- Яка кількість опадів випадає на території Красилівщини? Чи випадання їх рівномірне? (нанести її на картосхеми)

- Чим особливий клімат кожної з пір року в нашій області.

Очікувана інформація:

Клімат Красилівського району помірно континентальний. Середня температура повітря найтеплішого місяця (липня) +18, +19°, а найхолоднішого (січня) —5, —6°. Максимальна температура влітку досягає +36, +38°, мінімальна взимку —31, —35°. Середня річна температура +7, +8°. Середня річна кількість опадів —510—580 міліметрів.

Найбільш поширеними ґрунтоутворюючими породами є четвертинні відклади — лесей і лесовидні породи.

Ґрунтово-кліматичні умови сприятливі для вирощування озимої пшениці і жита, цукрових буряків, картоплі та інших культур, а також садівництва й овочівництва.

Працюють секції метеорологів (робота в малих групах):

(учні опрацьовують дані власних спостережень)

I група – дані температурного режиму:

- Накресліть графік зміни температури повітря протягом місяця

- Визначіть середні добові температури останніх двох днів та їх амплітуду

- Зробіть висновок про особливості температурного режиму.

II група – дані про види та кількість опадів:

- Намалюйте стовпчикову діаграму кількості дощових та бездощових днів.

- Накресліть графік випадання (по днях) та кількості опадів

- Зробіть висновок про закономірності випадання опадів за період спостережень

III група – дані про напрями вітрів:

- Намалюйте розу вітрів за даними своїх спостережень

- Накресліть графік зміни сили вітру за період спостережень

- Зробіть висновок про напрям та силу переважаючих вітрів

IV група – дані про атмосферний тиск:

- Накресліть графік зміни атмосферного тиску протягом періоду спостереження

- Визначіть тенденції зміни тиску протягом останніх двох днів. Зробіть висновок.

- Зробіть висновок про вплив атмосферного тиску на погоду.

Презентації виконаної роботи.

Хвилинка відпочинку між презентаціями груп

Коли метеорологи відпочивають, вони продовжують говорити про погоду.

Пропоную вам розслабитися і згадати:

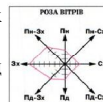
- Місцеві прикмети зміни погоди.

- Прислів'я про погоду.

- Загадати загадку про погоду.

Осмилення знань:

Поміркуйте:

-А чи змінюється погода в часі?

-Що є головними причинами цієї зміни?

-Яким, на вашу думку, може стати клімат Кіровоградщини через кілька десятиріч років?

Презентація внутрішніх вод області.

А чи вплине така зміна на внутрішні води району?

Тому другою частиною нашої роботи на уроці буде вивчення поверхневих вод.

Погляньте на схему і спробуйте пояснити їх залежність від клімату та інших компонентів природи. Що при цьому є визначальним?

Життя всіх водних об'єктів прекрасне й неповторне. Кожен з них має свою історію, характер, обличчя. Та перед нашою подорожжю згадаємо базові поняття.

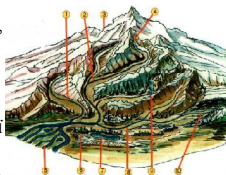
-Що таке річка (озеро, болото, льодовик, підземні води)?

-Що таке басейн річки?

-Що таке «річкова система»?

-Назвіть і покажіть елементи річкової системи?

-Які за походженням є озера? А за живленням?

Територією Красилівського району течуть річки **Бузок, Іква, Ікопоть, Понора, Случ, Фоса** та інші, тут знаходяться Кузьминське водосховище, став Пустяк. Їх живлять 244 струмки, на яких розташовано 113 ставків. Загальна площа під водою 2982 га. Річки і водойми використовуються для риборозведення та водопостачання окремих підприємств на виробничі потреби.

Комп'ютерна презентація (види річок з коментування учнів):

Случ - найбільша притока Горині. Її загальна довжина 451 км (в межах району - до 38 км), площа басейну 13900 кв.км. Вона бере початок на схилах Верхньобузької височини біля с.Червоний Случ Теофіпольського району. Річка поділяє Хмельницьку область на північну і південну частини. Долина Случі, в межах району, проходить, в антропогенових відкладах, заглиблюючись місцями до вапняків сарматського горизонту (на південний захід від Красилова та на схід від Кузьмина). При вході у Красилівський район річка перетинає місцевість, подекуди вкриту лісами. По берегах залягають масиви торфу. На схід від с. Великі Зозулинці Случ розширюється, утворюючи в ряді місць великі озера подібної водойми (Великі Зозулинські, Чернелівський, Дубилянський, Красилівські ставки). Найбільша з цих водойм - Кузьминське проточне озеро, що простягнулося від с. Дружне до Кузьмина на 9 км і обіймає площу у 765 га. Середня річна витрата води у Случі становить 7,24 куб.м/с, а максимальна - 327 куб.м/с. Середній нахил русла річки - 0,4 м/км.

Ікопоть - ліва притока Случі. Довжина її 45 км (в межах району біля 30 км), площа басейну - 603 кв.км. Бере початок на північ від села Ледянки. Долина трапецієвидна, шириною до 3 км, глибиною до 25 м. Пересічна ширина річища 5 м. Похил річки 0,9 м/км. Живлення, як і в Случі, в основному снігове і дощове. Льодостав - від грудня до кінця березня. Стік частково регульований ставками (Малопузирецьким, Гриценківським, Антонінськими, Росоловецьким).

Понора - права притока Ікопоті. Довжина її 34 км, площа басейну - 165 кв.км. В районі с. Кульчини - в минулому значні розробки торфу. Стік річки регульований ставками (Корчівським, Печеським, Кульчинським та Манівецьким). Живлення та льодостав - аналогічно з Ікопоттю.

Бузок - ліва притока Південного Бугу. Довжина річки 78 км (в межах району - біля 37 км). Бере початок між селами Попівцями і Пахутинцями Волоцького району. Долина також трапецієвидна, шириною до 3 км, глибиною 30 м. Ширина річища 10 м. Похил по руслу - 0,77 м/км. Площа басейну складає 704 кв.км. Живлення та льодостав - подібно до вищезазначених річок. *Навесні проходить до 60% річного стоку. Стік її регульований ставками (Котюржинецьким, Митинецьким тощо).*

Всі ці річки використовують для розведення цінних порід риби. Зменши річок можна також назвати притоки Ікопоті - Фосу та Інугорівку. Довжина Фоси 12 км, площа басейну 35,7 кв.км, Федорівки - відповідно 18 км і 66,8 кв. км. Всі інші річки й річками то назвати не можна - їх довжина складає від 5 до 10 км. Цеструмки, яких налічується 244. На річках і струмках облаштовано 113 ставків. Загальна водна поверхня району становить 2982 га. Водойми використовують не тільки для риборозведення, а й для водопостачання окремих підприємств на виробничі потреби.

Підсумкове слово вчителя.

Ось такі цікаві, важливі та прекрасні поверхневі води

Проте діяльність людини вносить в розмірений, віками створений стиль життя великі та небажані зміни. Міліють річки. Заростають очеретами. Або просто зникають.

Як зберегти їх первинну красу? Як поліпшити екологічний стан? Ці питання залишаться відкритими і після закінчення нашого уроку. Вони повинні завжди турбувати вас, не залишати байдужими ні на хвилину.

V. Підсумки уроку. Коментування оцінок.

Красилівщина багата різними видами поверхневих вод. А як прослідковується їх залежність від кліматичних умов?

VI. Домашнє завдання

Підготувати повідомлення екологічний стан річок Красилівщини.

Урок біології

Тема: Флора і фауна рідного краю

Мета: розвинути в учнів інтерес до рослинного і тваринного світу рідного краю; сформувати цілісне уявлення про природу, закономірності її розвитку і співіснування з людьми; виховувати в учнів любов, інтерес і повагу до рідної природи, необхідність її охорони.

Обладнання: картки з різноманітністю рослинного і тваринного світу, таблиці: «Тварина лісу», «Мешканці водойм», плакати «Збережемо нашу планету», комп'ютерна презентація.

Тип уроку: Засвоєння нових знань.

Хід заходу

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

«Багато хто милується природою, але мало хто бере її до серця, і навіть тим, хто приймає її до серця, не часто вдається так зійтись з природою, щоб відчувати в ній свою власну душу.»

М. Пришвін

- Скажіть, будь-ласка, чи всі слова з теми вам зрозумілі?

- А що ж означає слово «флора»?

- А що таке фауна?

- То як ви думаєте, про що йтиме мова на нашому уроці?

III. Мотивація навчальної діяльності

«Уявіть собі світ, у якому всі ліси складаються з дерев одного виду, де на кожному квітнику ростуть одні й ті самі квіти, а люди настільки схожі, що глянувши в обличчя своїх друзів, Ви гадатимете, що дивитесь в дзеркало. Саме таким був би світ без різноманітності.

а) Чи цікавим було б Ваше життя в одноманітному світі?

б) Чи хотіли б Ви жити в такому оточенні?

Бесіда з учнями: Не існувало б різних країн, високих гір, річок, морів, океанів, водоспадів, пір року, снігу й льоду, дня і ночі, а був би якийсь туман, сморід...

Висновки:

Різнманітність світу природи є основою життя будь-якої системи, від організму до біосфери. Без різноманіття світу природи неможливим б виникнення життя на Землі. Отже, нам усім пощастило, що ми живемо у різноманітнім світі природи. Різнманіття є основою і окрасою нашого життя.

IV. Вивчення нового матеріалу (Проводиться з супроводом презентації)

Які природні угруповання є в нашому селі? (ліси, квітники, газони, насадження вулиць.)

Сьогодні ми з вами розглянемо рослинний і тваринний світ нашого села, а також з'ясуємо, в чому полягає користь для людини від рослин і тварин.

Учені дослідили, що 1 га лісу за 1 годину поглинає 2 кг вуглекислого

газу (це стільки, скільки за цей час видихають 200 чоловік) і виділяє при цьому 2 кг кисню.

Крім того, ліси випаровують велику кількість вологи, але не однаково. Найбільше води за літо з 1 га випаровують ялинові ліси – 2240 тон, дубові – вдвічі менше, а соснові – тільки 470 тон.

Характерним для нашого району є й зв'язок поширення дібров з горбистими місцевостями і відсутність лісів у рівнинних ландшафтах. Площа, зайнята лісами, за останні два століття значно скоротилася. В даний час вони розкидані по району окремими невеликими острівцями.

Ліси у нас переважно широколистяні й представлені такими породами дерев як граб, дуб, береза, сосна, осика, клен тощо. Серед чагарників вирізняються ліщина, глід, свидина, бузина, черемха.

Вологі та заболочені місця вкриті представниками злакових та бобових трав і різнотрав'я: тимофійкою лучною, вівсяницею лучною, лисохвостом лучним, конюшиною лучною і червоною, кінським шавлем та ін.

На заболочених ділянках поширені хвощ болотний, різна осока, мітлиця собача, незабудка болотна, щучник дірнестий, очерет звичайний, вероніка берегова і т.д.

Поширені тварини нашої місцевості є звичайний кріт, їжак, мала та білочерева білозубки, нечисленні тепер рукокрилі, темний тхір, горностай, ласка, лисиця, заєць-русак, рябий ховрах, хатня, мала та польова миші, звичайний хом'як, звичайна полівка. У літньо-осінній період трапляються борсуки, козулі, дикі свині.

Давайте розглянемо детальніше рослинний світ нашого краю. Я дала вам завдання – підготувати інформацію про одну рослину або тварину, яка зустрічається у нашому селі. Обмежень не було, тобто ви мали змогу обрати будь-яку рослину – чи то дерево, кущ, квітка, трава тощо.

Отже, хто бажає перший представити свою рослину? (*виступи учнів*).

V. Практична частина з елементами гри

Гра – конкурс «Хто зайвий?»

Молодці, ви чудово впорались із домашнім завданням, і завдяки вашим повідомленням ми розпочинаємо формувати тематичну папку «Фауна рідного краю».

А щоб рухатися далі, давайте спочатку пограємо у гру «Хто зайвий?». Я зачитуватиму питання, а ви у зошитах запишете правильну відповідь, обираючи із запропонованого ланцюжка зайву, на вашу думку, тваринку. Отже, всі готові? Ще раз наголошую – відповіді запишете у зошит, а не викрикуєте.

1. В наших лісах водяться:

заєць, лисиця, бурий ведмідь, нільський крокодил;

2. У зеленому жакеті галасує в очереті

Хоч і плавають мастак, а не риба і не рак:

а) іхтіандр;

б) жаба;

в) водолаз.

3. Не людина, а живе в хатці:

а) шпак;

б) горобець;

в) собака Сірко.

4. Хто з мешканців наших лісів є „вампіром“:

а) комар;

б) кажан (прим. „вампір“, але живе в Америці);

в) голодний турист, який заблукав.

5. Щоб не згинуть в біді, держить ножиці в воді:

а) рибалка, в якого заплуталася вудка;

б) розлючений крокодил;

в) рак.

6. В мене є великий хист,

Я співаю, як артист,

Спів мій радісний усюди

Дуже люблять слухать люди:

а) павич;

б) соловейко;

в) сусід співає караоке.

7. Сіреньке, маленьке, а будь-якого kota з місця зсуне:

а) бульдозер;

б) африканський слон;

в) миша.

Перевірка відповідей учнів.

Вправа «Знайди пару»

До однієї частинки прислів'я дібрати у відповідність другу частину.

- Ліс і води – краса ... (природи)

- Не роби зла Землі - ... (будеш жити у добрі)

- Не ламай вербу - ... (накличеш біду)

- Хто дерево зрубає - ... (того Бог покарає)

- Посади тополь - ... (матимеш світлу долю)

- Без верби й калини - ... (немає України)

в) Вставте пропущені слова в текст

Інтерактивна вправа «Так-Ні» Поясніть вислів М.Пришвіна «Все прекрасне на Землі від Сонця, вже хороше – від людини!»

- Виконайте завдання, поставте «+» біля правильної відповіді; «-» біля неправильної:

+ саджати квіти, дерева

- ламати гілки дерев

- ловити метеликів, вбивати жаб

+ охороняти рідкісні рослини

- руйнувати пташні гнізда, мурашники

+ підгодовувати птахів

- рвати багато квітів

- збивати гриби ногами

+ милуватися природою

+ оберігати молоді рослини

+ прибирати місця відпочинку

+ не смітити в лісі, парку

VI. Підсумок уроку

Учитель робить підсумки уроку, виставляє оцінки.

Усміхнемось сонечку: «Здрастуй золоте!»

Усміхнемось квітоньці: «Хай вона росте!»

Усміхнемось дощику: «Лийся мов з відра»

Друзям усміхнемось: «Зичим їм добра!»

VII. Домашнє завдання.

Складіть лист до своїх нащадків, що мешкають навколо нас. Опишіть у ньому екологічну ситуацію, своє ставлення до неї, свої спроби змінити її.

Урок – проект математики, 6 клас. АНОТАЦІЯ

Тема уроку: Красилівщина в задачах з математики.

Тип уроку: урок закріплення навчального матеріалу.

Мета уроку: дізнатися нове про село Щиборівка, місто Красилів та Красилівський район, учитися мислити, комбінувати різні галузі знань, повторити й закріпити основні знання, уміння й навички з математики.

Урок готується з учнями заздалегідь. Вони збирають і готують питання, присвячені історії, географії, краєзнавству рідного села, міста.

Клас розбивається на групи, одні учні готують невеликі доповіді - повідомлення про м. Красилів, про річки Случ, Ікопоть, Бужок, про знаменитих земляків, інші готують ілюстративний матеріал, треті допомагають учителям в складанні завдань. Учитель, роблячи короткі

коментарі, пов'язує географічний, історичний, народознавчий та краєзнавчий матеріал з математичним.

Під час уроку формуються наступні **компетентності учнів**: інтелектуальні, комунікативні, творчі, дослідницькі, засновані на засвоєнні способів набуття знань із різних джерел інформації, у сфері самостійної діяльності.

При розробці уроку вдало використовуються **сучасні освітні технології**, а саме технологія індивідуального й диференційованого підходу, технологія навчання у співпраці, дослідницька технологія, технологія навчання математики на основі рішення завдань, технологія розвиваючого навчання, ІКТ технологія.

На уроці знайдений розумний компроміс між математичним змістом уроку і його гуманітарним аспектом, що дуже добре сприймається учнями й здійснює на них серйозний виховний вплив.

У результаті підготовки й проведенні уроку вирішуються

дидактичні та виховні завдання - згадати й дізнатися нове про Красилів, Щиборівку - місця, де народилися, учимося, працюємо; повторити основні теми з курсу математики.

Урок дозволяє учням подивитися на математику, не тільки як на точну науку, а як на систему, яка може дати не лише знання величин і кількісних відношень, але і вчить просторово мислити, комбінувати різні галузі знань.

Мета уроку: повторити, систематизувати й закріпити основні знання, уміння й навички з математики; отримати нові знання про рідний край.

Завдання уроку:

- формувати основні компетенції - навчальна, комунікативна, інформаційна, особистісна; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати й робити висновки, виступати перед аудиторією; розвивати інтелектуальні, творчі, дослідницькі здібності, активізувати інтерес до математики; вчитися мислити, комбінувати різні галузі знань - математика, історія, географія, краєзнавство.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Етап мотивації

Учитель повідомляє тему уроку, учні визначають цілі й завдання уроку.

Вступне слово учня.

Красилів — місто районного підпорядкування. Розташований на правому березі річки Случ, притоки Горині, за 3 км від залізничної станції Красилів і 45 км від обласного центру. Населення близько 20 тис. чоловік.

Перша письмова згадка про Красилів збереглася в акті від **16 січня 1444 року**, за яким литовський князь Свидригайло надав своєму слугі Михайлу Олехновичу «за його вірну службу» у володіння села Кременецького повіту, в т. ч. «Красилів двір».

Про походження назви поселення відомий український письменник Ю. М. Круляк в книзі «Ім'я вашого міста» пише: «Красилів — смт. Хмельницької області. Найдавніша назва Красне. За переказами вона відбила красиву мальовничу місцевість, де осіли перші поселенці. Присвійний суфікс і вказує на можливе походження назви від прізвища Красило».

Натомість одна легенда, найпоширеніша, свідчить, що назва Красилів походить від словосполучення двох слів «краса» і «сила». Бо жили у цій місцині красиві і сильні люди (красиві дівчата і сильні юнаки).

Є ще одна легенда, котра говорить про те, що, коли на поселення напали татари, то вони вирізали майже все населення, аж кров людська текла потоками. Річка від крові стала червоною (красною), тому і з'явилася назва Красне, а згодом — Красилів.

II. Основна частина

1. Формування ціннісного ставлення до суспільства, держави.

Завдання № 1.

В письмових документах місто Красилів (найдавніша назва Красне) вперше згадується в 1444 році.

Скільки часу минуло від першої згадки до теперішнього часу?

Завдання № 2.

Населення Щиборівської сільської ради становить 2 235 чоловік: с. Щиборівка — 729 чоловік; с. Каламаринка — 258 чоловік; с. Мовчани — 294 чоловік; с. Радісне — 954 чоловік;

За цими даними побудуйте кругову діаграму населення Щиборівської сільської ради.

Завдання № 3.

Яку частину населення Хмельницької області (у відсотках) становить населення Красилівського району, якщо кількість населення Хмельницької області — 1 303 000 осіб, а Красилівського району — 60 тис.?

Яку частину площі Хмельницької області (у відсотках) становить площа Красилівського району, якщо площа Красилівського району — 1,2 тис. км², а площа Хмельницької області — 20,6 тис. км²?

2. Формування ціннісного ставлення до природи.

Доповідь учнів про річки, що протікають на території Красилівського району.

Случ - найбільша притока Горині. Її загальна довжина 451 км (в межах району - до 38 км), площа басейну 13900 кв.км. Вона бере початок на схилах Верхньобузької височини біля с. Червоний Случ Теофіпольського району. Річка поділяє Хмельницьку область на північну і південну частини. Долина Случі, в межах району, проходить, в антропогенових відкладах, заглиблюючись місцями до

вапняків сарматського горизонту (на південний захід від Красилова та на схід від Кузьмина). При вході у Красилівський район річка перетинає місцевість, подекуди вкриту лісами. По берегах залягають масиви торфу. На схід від с. Великі Зозулинці Случ розширюється, утворюючи в ряді місць великі озероподібні водойми (Великозозулинські, Чернелівський, Дубишанський, Красилівські ставки). Найбільша з цих водойм - Кузьминське проточне озеро, що простягнулося від с. Дружне до Кузьмина на 9 км і обіймає площу у 765 га. Середня річна витрата води у Случі становить 7,24 куб.м/с, а максимальна - 327 куб.м/с. Середній нахил русла річки - 0,4 м/км.

Ікопоть - ліва притока Случі. Довжина її 45 км (в межах району біля 30 км), площа басейну — 603 кв.км. Бере початок на північ під села Ледянки. Долина трапецієвидна, шириною до 3 км, глибиною до 25 м. Пересічна ширина річища 5 м. Похил річки 0,9 м/км. живлення, як і в Случі, в основному снігове і дощове. Льодостав - від грудня до кінця березня. Стік частково зрегульований ставками (Малопузирецьким, Гриценківським, Антонінськими, Росоловецьким).

Понора - права притока Ікопоті. Довжина її 34 км, площа басейну - 165 кв.км. В районі с. Кульчини - в минулому значні розробки торфу. Стік річки зрегульовано ставками (Корчівським, Печеським, Кульчинським та Манівецьким). Живлення та льодостав аналогічно з Ікопоттю.

Бужок - ліва притока Південного Бугу. Довжина річки 78 км (в межах району - біля 37 км). Бере початок між селами Попівцями і Пахутинцями Волочеського району. Долина також трапецієвидна, шириною до 3 км, глибиною 30 м. Ширина річища 10 м. Похил по руслу - 0,77 м/км. Площа басейну складає 704 кв.км. Живлення та льодостав - подібно до вищезазначених річок. Навесні проходить до 60% річного стоку. Стік її зрегульований ставками (Котюржинецьким, Митинецьким тощо).

Завдання №4.

Округлити до десятків загальну довжину рік, що протікають на території Красилівського району:

Случ — 451 км; Ікопоть — 45 км; Понора — 34 км; Бужок — 78 км.

Завдання №5.

Один гектар соснового лісу (20-річного віку) поглинає за рік 9,35 т вуглекислого газу і виділяє 7,2 т кисню, який забезпечує дихання 200 людей. Скільки кілограмів кисню потрібно за рік для дихання учнями 6 класу, якщо в класі навчається 13 учнів?

Завдання №6.

До списку рослин Хмельницької області, занесених до Червоної книги України входить 113 **видів** рослин, з них:

·Судинних рослин — 108;

·Мохоподібних — 1;

·Водоростей — 0;

·Лишайників — 3;

·Грибів — 1.

Серед них за природоохоронним статусом:

·Вразливих — 56;

·Рідкісних — 22;

·Недостатньо відомих — 0;

·Неоцінених — 22;

·Зникаючих — 13

Записати ці значення у вигляді звичайних дробів. Побудувати часткову діаграму.

3. Формування ціннісного ставлення до праці.

Доповідь учнів

В XVI — першій половині XVII ст. Красилів згадується як мале місто (містечко). Спочатку це торгово-ремісничий центр Кузьминської, з 60-х р. XVI ст. — Красилівської (Красної) волості.

З кінця XVI ст. містечко зазнавало дуже часто спустошливих нападів татар. Великих спустошень зазнав Красилів в роки Національно-визвольної війни середини XVII ст. Коли в 1629 р. тут налічувалося 280 будинків і майже 2 тисячі населення, то вже в 1653 р. тут залишилося всього кілька будинків, а реєстри 60-70-х рр. XVII ст. вказують на майже повний занепад міста.

Розквіт райцентру розпочався після відміни кріпосного права. Особливо пришвидшився розвиток містечка, коли власником маєтку став Е. Маньковський. Місцеве акціонерне товариство в 1842 році пустило в дію цукроварню. В 1870 роках в місті діяло 12 грабарень, винокурний завод, вапнярка та 66 крамниць. За

календарем Південно-Західного краю в Красиліві в 1873 році числилось 653 господарства з населенням 2416 чол. Через двадцять років у місті нараховувалося вже 8806 мешканців. На той час тут розміщалося волосне управління, міщанська управа, торгово-телеграфна контора, земська поштова станція, призывний пункт, земська лікарня і лікарня при цукровому заводі, аптека, земське однокласне училище, бібліотека, 85 лавок, з них 35 бакалійних, мотузьяна фабрика, чавунно-ливарний, машинобудівний, винокурний та шкіряний заводи.

На даний час Красилів є промислово розвинутою зоною Хмельницької області. Жодне з промислових підприємств, що діяли за часів Радянського Союзу, не припинило роботи: Машинобудівний, Цукровий, Агрегатний заводи, Хлібзавод, Газокомпресорна станція компанії Укртрансгаз.

Красилівський агрегатний завод було створено у вересні 1968 року як філію при Київському виробничому об'єднанні ім. Артема за розпорядженням Міністерства Авіаційної промисловості СРСР. Мета створення — забезпечення виготовлення деталей до виробів авіаційної техніки.

У 1996 на базі Красилівського машинобудівного заводу було створено ряд вузькоспеціалізованих підприємств, найвідоміше з яких ТОВ «Завод Атонмаш» — лідер в Україні з випуску побутової опалювальної техніки.

За часів незалежності розпочали свою діяльність новостворені підприємства:

· ДП ПАТ «Оболонь — Красилівське». Підприємство випускає всю номенклатуру напоїв ТМ Оболонь.

· Завод «Wix-Filtron». Підприємство спеціалізується на виробництві фільтрів для автомобільної техніки.

· ТМ «Мамин хліб». Підприємство випускає близько 150 видів хлібобулочних виробів, та ін.

Завдання № 7.

Хлібзавод «Мамин хліб» для випічки 370 батонів «Київський» використовує 120 кг муки? Скільки кілограмів муки потрібно для випічки 1000 таких батонів?

Яку кількість батонів можна випекти з 230 мішків муки, завезених на підприємство, якщо в кожному з них по 50 кг муки?

4. Формування ціннісного ставлення до мистецтва.

Завдання № 8.

Кацал Микола Лукич (10 грудня 1940 - 24 травня 2016) — український хоровий диригент, засновник хору хлопчиків, а тепер Львівської Державної Академічної чоловічої хорової капели **Дударик**. Заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Народний артист України.

Визначити дату 50-річчя з дня його народження.

Скільки років, місяців і днів залишилось до святкування 100-річчя з дня народження М. Кацала?

Завдання № 9.

Повний симфонічний оркестр має 110 музичних інструментів. Яку частину від усього оркестру становить кожний вид інструментів, якщо в оркестрі:

фортепіано — 1; ударних — 4; литаврів — 4; контрабасів — 9; перших скрипок — 14; других скрипок — 17; труб — 5; тромбонів — 4; туба — 1; кларнетів — 3; фаготів — 4; арф — 4; флейт 3; гобоїв — 3; англійських рижків — 1; альтів — 12; віолончелей — 13; челеста — 1; валторн — 6.

III. Підсумок уроку.

Вправа «Мікрофон»

1.3 якою метою ми проводили наш урок?

2.Які почуття і думки він у вас викликав?

3.Що ви дізналися нового?

4.Що б ще ви хотіли дізнатися?

IV. Домашнє завдання

Скласти задачі, що стосуються Красилівщини, та розв'язати їх.

Урок позакласного читання

Оксана Петрівна Радущинська. Поезії

Мета: ознайомити учнів з біографією та творчістю Оксани Радущинської; викликати у них бажання більше знати про талановитих людей нашого краю; виховувати почуття любові до природи, до рідної мови, до батьків.

Обладнання: стіл, застелений вишитою скатертиною, рушник, глечик, у якому житні і пшеничні колоски, кетяги калини. На дошці портрет

О.П. Радущинської, виставка її творів.

Епіграф:

*Дай, Господи, добра всім, кого знаю.
І з тим, з ким ще не стрілась у житті.
О. Радущинська*

Хід уроку

I Організаційний момент

II Оголошення теми й мети уроку

III Мотивація навчальної діяльності

Безмежні простори нашої Вітчизни. Від Карпат до Чорного моря. Але в тебе є місце, де ти народився, вдихнув повітря своєї Вітчизни, відкрив очі і побачив світ, вимовив перше слово, зробив перший крок, торкнувся своєї землі, пережив першу радість і першу прикрість.

На сьогоднішньому уроці ми познайомимося з життєвим та творчим шляхом Оксани Петрівни Радущинської, яка народилася, виросла і живе у місті Старокостянтинів.

IV.Сприймання та засвоєння навчального матеріалу

1 Вступне слово вчителя

Для кожного з нас Батьківщина починається з чогось маленького, ніби непоказного і непримітного; в житті кожного з нас назавжди до останнього подиху входить щось єдине і незамінне, як мамин погляд, як її пестливий дотик, як рідне слово. Це наш рідний куточок, що втілює в собі живий образ нашої Вітчизни.

Ніколи не забувай про теплу і лагідну колиску, з якої ти вилетів, мов пташеня, пам'ятай, що якби не вона- ти був би ніщо, перед тобою б не розчинилися б двері у величний світ Батьківщини.

Для поетеси Оксани Радущинської таким куточком є місто Старокостянтинів. Вона- наша сучасниця, співець нашої доби. Людина, яка своє серце віддає людям, бо за спеціальністю вона журналіст.

Оксана Петрівна Радущинська народилася 27 вересня 1979 року у м. Старокостянтинів на Хмельниччині.

Зі спогадів О. Радущинської:

«У трирічному віці, після шеплення поліомієліту, за добу я перетворилася зі здорової дитини на ...»

Одразу й незрозуміло було, - на кого: на «кандидата» на той світ чи інваліда. Батьки, попри відверті заборони, повезли мене до Києва. Ми потрапили на прийом до літньої професорки, яка ледве кинувши оком, постановила: «Этот ребёнок не жалец! До пяти лет проживёт максимум!» Помилилися. Протягом усього дитинства возили мене до медичних світл, але ті тільки знизували плечима та розводили руками. До 15 років я ще ходила так-сяк, а відтоді пересуваюся у візку... Я хочу, аби мене поважали, а не жаліли.

Оксана Радущинська навчалась у місцевій ЗОШ №3, середню освіту отримала у ЗОШ №8. Оксана — єдина дитина у батьків, тому вони робили усе аби дівчина росла «на рівних» з ровесниками, навчалася у звичайній школі.

Оксана Петрівна пригадує: «Прочитавши про вчинок Пушкіна, коли він виконав домашнє завдання у віршах, їй захотілося вчинити так само». Тоді вона створила мало не поему на тему: «Без верби і калини нема України», учителька спершу засумнівалася у талант учениці, подумала, що та звідкись списала. Але згодом правда перемогла.

О. Радущинська здобула кваліфікацію молодшого спеціаліста зі спеціальності «журналістика» в Київському Укртелерадіо інституті.

У 2008 році з відзнакою закінчила інститут соціальних технологій Відкритого Міжнародного університету розвитку людини «Україна».

З 2002 року працювала в редакції Старокостянтинівської міської газети «Новини Поділля».

З червня 2004 працює редактором-ведучою радіопрограм ДП «Старокостянтинівська районна телерадіокомпанія».

З 2006 року – автор та ведуча щосуботньої передачі «Родовід», яка виходить в ефірі Хмельницького обласного радіомовлення. В рамках передачі знайомить слухачів з непересічними творчими особистостями, з традиціями, обрядами і звичаями українського народу, також популяризує у радіопросторі поезію подільських майстрів слова.

О. Радущинська є автором таких поетичних збірок: «На крилах мрій» (1999), «Світанкові сніги» (2000), «Казки яблуневого снігопаду» (2001), «Неспівані пісні про щастя» (2002), «Сповідь дощу» (2003), «Стукав сніг» (2005).

Проза: «Блискавки третього покося» (2009).

О. Радущинська переможець різноманітних поетичних конкурсів, зокрема Міжнародного літературного конкурсу «Гранослов» (2004) та лауреатка конкурсу «Золотий лелека» (2008). Володарка титулу «Українська Мадонна» (2002), Лауреат премії «Жінка III тисячоліття» (2009).

У Опрацювання поезії О. Радущинської «Застелено стіл скатертиною».

1 Слово вчителя.

Воно святкується у всьому світі, і кожен народ вкладає у це свято щось своє. Різдво вносить Божу благодать у кожную родину. Це свято любові і милосердя.

Застелено стіл скатертиною

І ми усією родиною

Зібралися зірку чекати

«Христос народився» казати.

Дванадцять ми страв покуштуємо,

Вертепників всіх почастимо

І з миром свічки запалімо

Христос народився! Славимо!

Приходять царі із волхвами,

Дзвенить коляда між хатами.

Весь радістю світ освітився-

У яслах Христос народився!

3 Тема: розповідь про зустріч улюбленого народного свята-Різдва Христового.

Ідея: возвеличення свята-Різдва Христового, ушлявлення доброти і любові, що несе це свято.

4 Жанр: поезія (вірш)

5 Римування: паралельне

6 Бесіда за змістом прочитаного

1) Чи полюбляєте ви свята? Як саме?

2) Як існують традиції у вашій родині під час святкування Різдва Христового?

3) Хто такі вертепники?

4) Як ви розумієте вислів «дзвенить коляда між хатами»?

7 Художні засоби у творі

Метафори: «дзвенить коляда», «світ освітився».

Повтори: «Христос народився».

Риторичні оклики: «Христос народився!» «Славимо!»

8 Складіть інформаційне гроно щодо характеристики слова «свято»

Свято	радість
	світ освітився
	родина

VI Опрацювання поезії О. Радущинської «Буває дивом промінь золотий»

1 Слово вчителя.

У житті О. Радущинської часто звертається до слів Блаженного Августина: «Бже, дай мені силу зробити те, що я можу зробити. Дозволь заплести очі на те, що я зробити не зможу. І дай мудрості відрізнити перше від другого».

Поетеса, будучи прикутою до інвалідного візка, у вірші мріє про диво, про одужання, хоча й знає «про що ми мріємо, не буває».

Вірш «Буває дивом промінь золотий» ввійшов до збірки «Казки

яблуневого снігопаду», яка побачила світ 2001 року.

2 Виразне читання поезії.

Буває дивом промінь золотий,

Буває дивом квітка біля хати.

Скажи, надіє, голос твій який?

Щоб серед інших вміла упізнати.

Бувають боєм щирі слова,

Буває боєм те, чого не знаєш...

О розпачу! Яка ти глибина,

Яку до дна так часто випиваєм?

Буває, що й у травні випаде сніг,

Хоч соловей досвітню вже співає,

Й своє майбутнє бачимо у сні...

Лиш те, про що ми мріємо не буває.

3 Тема: поетичне звернення поетеси до надії, супутниці усього її життя.

Ідея: оспівування любові до життя, незважаючи на те, що на людському шляху бувають різні перешкоди та труднощі.

4 Жанр: поезія (вірш)

5 Художні засоби у творі.

Епітети: «промінь золотий», «щирі слова».

Метафори: «соловей співає», «впаде сніг».

Повтори: «буває дивом», «буває боєм»

Звертання: «... надіє».

Риторичний оклик: «О розпачу!»

Риторичне запитання: «Скажи, надіє, голос твій ясний?»

Повідомлення творчої групи «Пошук» з рубрикою «Останні новини»

2 червня 2011 року відбулася 11 церемонія нагородження лауреатів та дипломатів Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова»

О. Радущинська - переможниця номінації «Романи для дітей від 7 до 12 років»

«Коли сонце було стозрячим!» - роман-фентезі для підлітків, де є боротьба, зрада, вірність, почуття обов'язку, ворожнеча і кохання. Книжка побачила світ у видавництві «Теза»

Дія роману «Зелен-день», або «Чарівні русалчині коралі», відбувається у наш час, головні герої - четвертокласники-близнюки, сучасні міські діти, які потрапляють у село до бабусі. А там на них чатують пригоди: заховані панські скарби, таємничі підземелля напівзруйнованого палацу, польоти під хмарами у кареті з метеликами, домовик, Водяний Цар та інші поторочі. Прочитавши його, діти вчитимуться долати свої страхи, брати на себе відповідальність за долю друзів.

Зараз О. Радущинська - волонтер: «Якби не сиділа у візку, стояла б поруч із бійцями з автоматом у руках... Найголовніше - культурна підтримка військовослужбовців. Ми веземо пісню, музику, гумор, поетичне слово туди, де люди цілодобово перебувають у стані емоційного і фізичного навантаження - у шпиталі, у військові частини, на полігони України, в зону АТО. Саме такий різновид волонтерської діяльності надзвичайно затребуваний серед вояків. Авжеж, потрібно розуміти, які пісні

в а р т о
співати для
поранених
чи армійців,
котрі тільки
прийшли з
бою, або
незабаром -
знову в
бій.»

О к с а н а
Радущинська
- голова
громадської
організації «Творча сотня «Рух до перемоги».

VII Підсумок уроку

VIII Домашнє завдання: аналізувати поезії О.П. Радущинської та підготувати малюнки до них

Н.ПАНЧУК,

учитель української мови та літератури.

Урок образотворчого мистецтва

Тема: Петриківський розпис. (Використання місцевого матеріалу Самчиківський розпис)

Мета:

· Навчальна: ознайомити учнів з петриківським розписом, історією його виникнення, майстрами цього розпису; навчити основних мазків та елементів петриківського розпису;

· Розвивальна: розвивати вміння насолоджуватися спогляданням творів петриківського розпису, аналізувати їх; формувати естетичні почуття, смак, творчі здібності, зацікавленість мистецтвом, спостережливість, інтерес до культурної спадщини країни;

· Виховна: виховувати зацікавленість творами декоративно-прикладного мистецтва, бережливе ставлення до народного мистецтва, пам'яток української культури, охайність під час роботи з фарбами.

Обладнання:

· Матеріали та інструменти: прості олівці, гуашеві або акварельні фарби, пензлі, гумки, аркуші паперу (альбоми).

· Зоровий ряд: репродукції петриківського розпису (майстрів з с.Самчики)

Тип уроку: комбінований урок.

Хід уроку

1. Організаційний момент

Привітання. Перевірка готовності учнів до уроку

2. Актуалізація опорних знань

· Що таке розпис? До якого виду мистецтва він належить?

· Які центри розпису в Україні вам відомі?

· Чи доводилось вам бачити розписи, створені вправними руками майстрів селища Самчики Хмельницької обл.

3. Оголошення теми й мети уроку

Учитель. Сьогодні ми познайомимося з петриківським розписом, історією виникнення, майстрами цього розпису, з подільськими майстрами даного розпису, а також навчимося виконувати основні мазки та елементи цього розпису.

4. Викладення нового навчального матеріалу

Учитель. Петриківський розпис – унікальний вид розпису на деревині чи папері, походить із козацького села Петриківка (Дніпровська обл.).

Для настінного малювання у Петриківці до кінця XIX століття використовували крейду, сажу, кольорову глину, саморобні рослинні фарби, хоч уже з'явилися у вжитку дешеві анілінові барвники. Фарби розводили ячним жовтком, молоком, природним вишневим клесом. Малюнок наносили за допомогою пензлика з болотного оситняга, а деякі деталі, дрібні елементи композиції вимальовували саморобними тоненькими пензликами з котячої шерсті, а грона калини – кінчиком пальця.

Характерним для творчості петриківських народних митців було використання у декоративному оздобленні рослинно-квіткового орнаменту, що відзначався легкістю та виразністю.

На початку XIX століття на основі настінного розпису виник декоративний розпис, який виконували на посуді: вазах, тарілках, глечиках.

З початку XX століття Петриківка стала центром виготовлення «мальовок» – малюнків на тонкому папері дешевими аніліновими фарбами – «манійками». «Мальовки» користувалися попитом і швидко поширилися далеко за межі села. Декоративний розпис народних майстрів здобув загальну назву «петриківського». Зберігаючи традиційні мотиви настінних розписів, петриківський розпис досі вирізняється багатим діапазоном зображень садових та польових квітів, залучення до візерунків мотиву ягід, та листя, а також бутонів. Крім того, для петриківських орнаментів і розписів характерні риси натуралізму.

Починаючи з 1950-х років у Петриківці відбулися певні зміни в настінних розписах: інтер'єри почали прикрашати довгими орнаментовими паперовими стрічками, мальованими петриківськими майстрами.

Ці орнаменти складаються з паперових рослинних мотивів, що повторюються у ритмічному чергуванні. Розписуючи той чи інший, навіть значний за розмірами, громадський інтер'єр, петриківські майстри переносили, по суті, свій хатній зразок у

нові для них приміщення, змінюючи тільки масштаби відповідно до розмірів.

Подільський край також віддавна славився своїми характерними настінними розписами. Ще в 1950-і роки подільські хати віддавна були замальованими дивовижними рослинними орнаментами, які слугували оберегами. Та поступово настінний розпис почав зникати, і тільки в 1960-і роки художники із с.Самчики, що у нас на Хмельниччині в Староконстантинівському р-ні, розпочали відроджувати цю давню традицію. Було започатковано Самчиківську школу. Олександр Матвійович Пажимський заснував студію «Просвіт». Самчиківський розпис має шанси бути внесеним у реєстр нематеріальної спадщини України і стати візитівкою на Хмельниччині

«Коли українець називає доньку Амалия – це кінець українства», говорить

О л е к с а н д р Пажимський. Той, хто хоч раз побував у Державному історико-культурному заповіднику «Самчики», що у Староконстантинівському районі, навряд чи залишиться байдужим до розкішного палацу та такого ж гарного парку, що оточує його з усіх боків.

А якщо вам пощастить познайомитися там з Олександром Пажимським, колись директором, а нині — старшим науковим співробітником, він теж справить приємне враження. В першу

чергу, цей чоловік запам'ятовується ширістю і добродушним ставленням до туристів, а також незвичайною освіченістю. І знається він не лише на історії Самчиків та стилях архітектури, а й має глибокі знання в інших сферах — ботаніці, живописі, музейній справі, написанні сценаріїв тощо. Ця освіченість ще більше дивує, коли дізнаєшся, що Олександр Матвійович має лише середню освіту — закінчив школу, вивчився на ливарника в училищі та авіамеханіка в армії. Тим не менш, він — автор багатьох наукових досліджень, присвячених історії краю, палацо-парковому мистецтву, проблемам охорони пам'яток.

Переоцінити вклад Олександра Пажимського у створення і розвиток заповідника «Самчики» не можливо. Якби не його наполегливість і працьовитість, цілком ймовірно, що Самчиківський палац спіткала б доля багатьох українських маєтків — поступова руїнація та занепад.

Патріотизм Олександра Пажимського простягається значно ширше за рідне село та район. Все автентичне українське викликає у нього повагу і захоплення. Навіть власне ім'я він воліє писати через літеру «е» — Олександр, як це притаманно українському правопису до 30-х років, коли радянська влада почала нав'язувати чужинські правила і традиції.

Розповідь Олександра Матвійовича про себе.

Батько мій мав освіту у чотири класи церковно-приходської школи, був головним інженером борошномельного заводу. Він багато читав і казав: «Я їм свій хліб з книжок». І я так само прагну.

Дотримуюся двох постулатів. Перший — вислів Бісмарка: «Дурість — це дар божий, але не варто ним зловживати». От я і стараюся не зловживати. А другий «Фаховість — це не освіта, а знання плюс інтуїція». — Так, і приклад для наслідування. Але не тому, що він — батько, а завдяки своїм знанням, здібностям, ставленню до життя. Він мав прекрасну пам'ять, міг назвати столицю будь-якої країни, її населення. Добре знав історію.

— На Черкащині він працював простим робочим на борошномельному заводі, який збудував заможний селянин, повернувшись із Америки. Завод був потужний, виготовляв різні

види борошна, яке навіть експортувалося за кордон. Там поставили нове устаткування. Тодішній інженер ходить навколо нього, а запустити не може. А батько взяв і запустив. Тоді і став головним інженером. Він розв'язував знайомим вузівські контрольні з електротехніки.

У Самчиках його і досі пам'ятають та згадують добрим словом. Він першим у селі поставив динамомашину, що освітлювала електрикою помешкання робітників і контору радгоспу, виготовив радіоприймач, який слухали усім селом. Обладнав трактори електричним освітленням, що дало змогу працювати вночі під час жнив без помічника (до цього людина ходила зі смолоскипом і освітлювала дорогу трактору).

Ще один цікавий випадок з батьком. Неподалік від Самчиків проходить залізниця на Козятин. Там робили міст, для чого прислали з-за кордону сучасну машину, яка вкладає бетон. Вона зупинилася. Викликали інженерів із Козятина, Жмеринки, а налаштувати не можуть. Один місцевий поляк порадив покликати батька. Інженери зневажливо дивилися на старенького у кукі. А він одягнув окуляри, подивився на схему, попросив шматок дроту і запустив машину.

У молодості Олександр (зліва) спробував себе і у музиці. Він ще й розробив костюми учасників ансамблю.

Хоча народився в іншому місці але с. Самчики вважаю рідним. Річ у тім, що мій батько мав польське походження, був із шляхетного роду, що веде свою історію у польських гербівниках з 1498 року. Він родом з цих країв, але, боячись репресій, спершу виїхав на Вінниччину, а згодом на Черкащину, де і знайшов мою маму. Вона, Марія Яківна, із козацького роду Джурів, які не сприймали радянську владу, за що і поплатилися Сибіром.

На Черкащині я і народився у 1937 році. У мене і досі збереглася одна з батьківських книжок — видання 30-х років американських авторів українською мовою. На ній напис: "село Багва, 1937 рік" і його підпис. Місце і час мого народження.

У 1941 році родина повернулася у Самчики.

— Вже в дорослому віці вивчав філософську думку, що людині потрібно обов'язково повернутися туди, де народилася. А я там ніколи не був. І якось вирішив пошукати це місце. В паспорті написано, що народився у Маньківському районі Черкаської області. Взяв відпустку і поїхав туди. Прихопив із собою стару фотографію із будинком, у якому я народився. Після пошуків і розпитувань виявилось, що там ніколи не було такого хутора і заводу. Ні з чим повернувся додому, але мене мучило, що не знайшов села. Потім згадав, що у метриці зазначено Жашківський район, с. Багва. Так, знайшов місцевість з другого разу. Але від заводу та будинку залишилося рівне місце — будівлі підірвали у війну перед наступом німців.

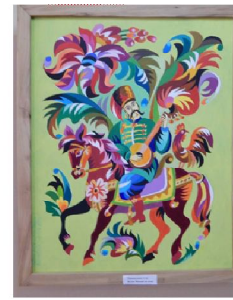
Живопис — одна з улюблених справ Олександра Пажимського. З 1992 року він член Національної спілки майстрів народного мистецтва Спілки художників України.

Державний історико-культурний маєток-заповідник був

— Батько тут ріс, його сестра працювала на кухні у маєтку, а він пас корів. Батько розповідав мені історію будівлі. А потім і я тут ріс, бігав кругом.

До створення заповідника я вже мав досвід у музейній справі. Спершу вирішив створити музей історії села, але самотній, без "руки партії". Було складно, партійна організація насідала: як це не згадати радянську владу. Але згодом музей став найкращим сільським музеєм області. Потім створив меморіальний музей Героя Радянського Союзу Миколи Прокоп'юка, йому теж присвоїли звання "народний". Загалом створив чимало музеїв, в тому числі і на Вінниччині.

— Як зробити сільський музей успішним?

— Для цього потрібно обрати найцікавіше, що є в цьому селі. Не потрібно дублювати інформацію, що стосується області, району. Тоді музеї стають шаблонними, подібними один на одного.

Є різні методичні підходи до створення музеїв. Я надаю перевагу образності.

Музей творять історик і художник. Ідеальний варіант, коли історик є художником. Наприклад, у нас є кінний плуг. Якщо він стоїть на підлозі — плуг та й все. А якщо підняти його на постамент, він набуде нового змісту, стане символом епохи.

Разом із майстрами-однодумцями Олександр Матвійович пропагує Самчиківський розпис за межами села.

— Почав малювати в п'ятому класі. Батько хотів, щоб я був електриком, боявся, що малювати доведеться комуністичні гасла. А я пішов іншим шляхом. Відроджувати наш самотній розпис почали у 60-х роках. Олена Пчілка, коли лише про Південно-Східну Волинь, згадує весільну пісню, в якій молода журиться, що кидає батьківську хату, а хто ж буде її розмальовувати. Пчілка знайшла лише згадки про розпис, а ми — і сам розпис. Їздили по селах, шукали. Разом з Геннадієм Раковським, Михайлом Юзвком, Володимиром Поліщуком та іншими створили об'єднання любителів мистецтва "Просвіт". Згодом воно переросло у художню студію, а тепер і школу.

Ось зараз виставка Самчиківського розпису триває у музеї народного побуту та архітектури Пирогово у Києві, наукові співробітники кажуть, що це — бомба! Люди дуже цікавляться. Потім запрошують у приватну галерею в центрі Києва на Михайлівській площі.

Якщо Петриківський розпис став вже рафінованим, більше декоративним, Самчиківський — дуже самотній, кожна картина наповнена особливим змістом.

— Потрібна спадкоємність поколінь, передача любові, знань і вмінь від покоління до покоління. Ось, наприклад, серед наших художників був Геннадій Раковський, уже помер. Його справу продовжує син Віктор, зараз він директор дитячої художньої школи традиційного народного мистецтва. Треба навчати молодь. Безперечно, не всі наші учні будуть займатися цією справою, але хтось і продовжить. Зараз он моя онука малює розписи.

Майстер-класи проводимо в різних містах. Нині готуємо виставку, на яку прислали роботи діти з Хмельницького, Шепетівки... Потрохи поширюється розпис.

— Знаменита гігантська Хмельницька писанка, що брала участь у столичному параді вишиванок у 2012 році, — моя робота з Віктором Раковським.

— Так. Вважаю, що вона була однією з найкрасивіших у Києві. Ефектне було видовище: їх везли на квадроциклах, у спеціальних возах. А після параду побачили, що ті писанки вже нікому не потрібні, валяються у кущах. Домовилися, що заберемо нашу писанку, поки вона ще ціла, поставимо у Самчиках. Потім, можливо, у Хмельницький віддамо.

"Гени — польські, національність — українська" Син Богдан перейняв батьківську справу і став директором заповідника.

— Дружина Галина Василівна — українка, але теж має польське коріння. Вона жила у Старокостянтиніві, а в Самчики приїздила до родичів. Вона і зараз гарна, а в молодості взагалі красуня була! Я ж художник, підхід до краси серйозний маю.

Якби дружина мене не підтримувала, нічого не досяг би. Я ж активний був: екскурсії вів на громадських засадах, у вихідні малював. Книжки дорогі купував і купую. Вона ніколи не заперечувала.

Маю двох синів, Богдана і Ярослава. Один гетьман, інший — князь. П'ять онуків: Владислава, Ярослава, Мечислав, Радослав і Святослав.

– Розробив герб роду, де є напис латиною: “Тени — польські, національність — українська”.

– Що маємо робити зараз для підтримки українства?

Треба народжувати націю. Останні 20 років у нас не було жодної ідеології. І досі зберігся, особливо на Сході, “радянський” народ.

Також в українців часто радянське мислення: от він олігарх, стільки

машин, будинків має! Це більшовицький підхід: усі мають бути голі-босі. Якщо багатий, можливо, розум має, здібності.

Це як з куркулями. Наділили землю всім селянам. Але в одного купа дітей, а він лежить на печі, має одного коня, та й того не годусь. А інший працює, ще й бере землю у лінивого сусіда і обробляє. Ми повинні виховувати багатих людей.

– У свої 76 років вдається бути у такій гарній формі завдяки заняттям спортом.

– Спорт займався з молоді. І в футбол грав за село, і у волейбол. З важкої атлетики взагалі був багаторазовим чемпіоном області. Зараз штангу тягати нема коли, зате влітку у мастку я не науковий співробітник, а звичайний робітник — кошу траву та виконую іншу фізичну роботу.

5.Інструктаж

Учитель. Щоби створити візерунок у техніці петриківського розпису, необхідно опанувати чотири типи мазків: «Гребінець»-мазок, який починається з потовщення, зробленого натисканням, та завершується тонким висуком. Покладенні декілька таких мазків нагадують гребінець.

«Зернятко»- мазок, який наносять починаючи з легкого дотику до сильного натискання пензлем. Коли мазки «зернятко» покладенні обидва боки стебла, кінчиком назовні, зображення нагадує колосся – звідси і назва. «Горішок»- складається з двох гребінцевих мазків, зігнутих півмісяцями та поста лених один навпроти одного, нагадують форму підкови. Заповнивши вільне місце між півмісяцями мазками «зернятко», отримуємо форму, схожу на лісовий горіх.

«Перехідний мазок»- накладається одним пензлем, але двома фарбами. Сухим пензель занурюють в одну фарбу, а потім - в іншу. На папері залишається слід від одної фарби, яка плавно переходить у інший колір.

6.Самостійна практична робота учнів

Створення зображення декоративної квітки (кетяга калини).Ягоди калини робимо кінчиком пальця або паличкою.Набравши фарби на кінчик пальця,зробіть відбиток на папері. Він може бути меншим чи більшим(якщо виконувати відбитки паличкою,всі відображення будуть однакові за розміром).Зробивши декілька ягідок,розмістіть їх у формі кетяга калини(ягоди розміщувати одна над одною,поступово зменшуючи їх розмір),потім з'єднайте ягоди тонкими гілочками. Малюнок можна доповнити хвилястими листочками і тоненькими вусиками,створюючи таким чином нові цікаві елементи.

7.Актуалізація набутих знань

- v Де виник петриківський розпис?
- v Які матеріали та інструменти використовували майстри петриківського розпису?
- v Які мазки необхідно опанувати, щоб мати можливість створювати роботи у стилі петриківського розпису?

8. Підбиття підсумків уроку

- v Підбиття підсумків (загальна оцінка уроку)

9. Домашнє завдання .

Ознайомитися з матеріали про Самчиківський розпис.

Урок трудового навчання

Тема: Остаточна обробка виробу. Способи обробки країв вишитих виробів. Догляд за вишитими виробами. Презентація роботи над проектом.

Мета: удосконалювати прийоми оздоблення виробів; навчити оформляти краї вишитих виробів, доглядати за вишитими виробами; виховувати акуратність під час виконання вишивальних робіт; розвивати творчі здібності учнів; підвести підсумки проектної діяльності учнів.

Обладнання: зразки виробів.

Тип уроку:формування і вдосконалення умінь і навичок, урок-конференція.

Хід уроку

I. Організаційний момент

1.1 Відмічаю відсутніх

1.2 Повідомляю тему і мету уроку

II. Актуалізація опорних та мотивація навчальної діяльності.

Вправа “Мікрофон”.

Учні по черзі відповідають на питання, передаючи уявний мікрофон:

1.Способи перенесення малюнка на тканину.

2.Значення рушника для українців.

3.Значення вишитої сорочки для українців

Робота по виготовленню обраних вами вишитих виробів підходить до кінця. За час роботи наші білі серветочки стали не дуже охайними. Як зробити щоб вони знову були білими, щоб кольори вишивки залишилися яскравими, ми дізнаємось на уроці.

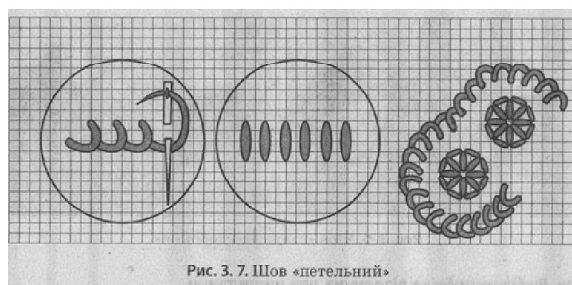
III. Вивчення нового матеріалу

1. Способи обробки краю виробу, остаточна обробка виробу.

В українській вишивці існує багато швів, якими обробляють зрізи тканин у вишитих виробках. Такі шви називають обметницею, в основу яких покладено петельний шов. Стібки таких швів можуть бути розташовані на однаковій відстані, але різної довжини; групами або виходити по 2 чи 3 стібки з однієї точки.

Шов «петельний» має багато різновидів (мал. 3. 7.).

Ще для обробки країв серветок, рушничків використовують

торочки, які закріплюють швом “косий хрестик”.

2. Догляд за вишитими виробами.

Для того щоб виріб, оздоблений вишивкою, довго зберігав привабливий вид, його потрібно правильно прати та прасувати.

Деякі вироби потрібно прати безпосередньо після вишивання, особливо коли вишивка великого розміру і довго була в роботі, інші – після більш або менш тривалого користування ними. Для цього вишивку спочатку замочують у теплій воді на 2 год. і лише після цього розпочинають прання. Випрані вироби полощуть у теплій воді, викручують, легко струшують і кладуть у холодну воду у розкладеному вигляді (у скрученому вигляді малюнок може відбитися на тлі). У холодну воду додають оцту – чайну ложку на склянку води.

Прання: — прати обережно в теплому розчині дитячого мила, не терти, не викручувати; — кілька разів прополоскати в холодній воді, додавши 1—2 чайні ложки оцту (для надання блиску кольоровим ниткам). Сушіння: - добре віджати виріб загорнувши в махровий рушник і потримати так кілька хвилин; - великі речі сушити в тіні

3. Волого-теплова обробка

Щоб надати деталям і виробам правильної і красивої форми, їх піддають волого-тепловій обробці. Якість виробів, їх зовнішній вигляд багато в чому залежать від волого-теплової обробки, яку застосовують у процесі виготовлення виробів та на завершальному етапі.

Для волого-теплової обробки використовують різні устаткування і пристрої:

прасувальні дошки, колодки, столи, праски, преси, пароповітряні манекени. Під час виконання волого-теплової обробки важливо пам'ятати й додержувати її режимів залежно від виду тканини.

Прасують вироби вологими, якщо вони пересохли, їх збризкують водою. Лляні і напівлляні вироби для кращого прасування качають на котку. Вишивку прасують тільки з вивороту, а з лицьового боку – лише рубці та не вишиті місця. Прасувати слід по нитці основи, оскільки нитки піткання нерівномірно витягуються і при прасуванні можуть лишатися зморшки.

Прасування: - прасувати з виворотного боку не дуже гарячою праскою на м'якій чистій тканині (чим більш рельєфною є вишивка, тим м'якшою повинна бути підстилка); великі речі прасувати у напрямку від середини до країв (щоб не було зморшок); відпрасований виріб потримати розгорнутим, поки він не охолоне. Особливо акуратно слід прасувати вироби з ажурними вишивками.

4. Термінологія волого-теплової обробки

Процеси волого-теплової обробки різні. Різні і призначення їх.

Пропрасування – видалити згини й замини на тканині або виробі, надати їм потрібного вигляду (пропрасування готового рукава, кишені, виробу).

Розпрасування – операція, яку застосовують під час підготовки тканини до розкроювання, перед обробкою зім'ятих деталей, для невеликого декатирування тканини і для закріплення припусків швів (розпрасування бокових, плечових швів, швів рукавів і т.д.).

Припрасування – зменшення товщини шва, краю (припрасування бортиків, коміра, кишень, клапана, хлястика тощо).

Спрасування – зменшення лінійних розмірів деталі на окремих ділянках, щоб надати виробу випуклої форми і при різних припосадженнях (спрасування посадки рукавів, підбортиків, слабини в кінцях виточок і т.д.).

Запрасування – спрямування обох зрізів на один бік та закріплення шва (при напускних і бокових швах, шви сукні, спідниці, рельєфів, кокеток і т.д.).

Відпарювання – обробка виробу парною для видалення лас (відпарювання готових виробів).

Відтягування – збільшення лінійних розмірів деталі на окремих ділянках для надання їй увігнутої форми (відтягування країв оборок, воланів, низу рукава, бейок і т.д.).

5. До проведення волого-теплової обробки ставлять такі вимоги.

1. Ступінь нагрівання праски та її дію на тканину попередньо перевіряють на клаптику тканини.

2. Для волого-теплової обробки застосовують пропрасувачі з марлі або м'якої бавовняної тканини.

3. Перед виконанням волого-теплових робіт деталі або виріб зволожують з пульверизатора; якщо на тканині залишаються від

води плями, виріб прасують без зволоження.

4. Усі операції волого-теплової обробки проводять до повного видалення вологи.

5. Усі шви виробу спочатку розпрасовують, а потім запрасовують убік.

6. Розпрасовувати і припрасовувати шви, краї деталей і складок треба на столі або колодці, покритих м'яким сукном і білою бавовняною тканиною.

7. Волого-теплова обробка деталей і виробу проводиться за певними режимами для кожної тканини.

8. Волого-теплову обробку виробів з вивороту проводять без пропрасувача.

9. Вироби з оксамиту, напівоксамиту і плюшу прасують за допомогою спеціального пристрою або на колодках з м'якими подушками.

10. Остаточну волого-теплову обробку виробу проводять на пароповітряному манекені, а якщо його немає - на пресі або праскою з попереднім зволоженням.

11. Після остаточної волого-теплової обробки швейні вироби треба добре просушити й охолодити у підвішеному стані протягом 20...25 хв. для шерстяних тканин і 10...15 хв. для шовкових і бавовняних тканин.

IV. ПРАКТИЧНА РОБОТА.

Остаточна ВТО.

Аналіз завдань практичної роботи:

закінчити вишивки;

перевірити якість;

виконати волого-теплову обробку.

- Забезпечення матеріалами та інструментами:тканина, нитки, голка, ножиці, наперсток, п'яльці, праска, прасувальна дошка, біла тканина.

Правила безпечної праці при виконанні волого-теплової обробки і правила безпечної праці в санітарно-гігієнічні вимоги під час виконання ручних робіт з вишивання.

- Самостійне виконання завдань практичної роботи за інструкційними картками

- Контроль з метою виявлення недоліків у знаннях і вміннях учнів.

Поточний інструктаж(індивідуальний, груповий).

- Організація самоконтролю та взаємоконтролю учнів.

- Підбиття підсумків практичної роботи:

- демонстрування кращих робіт;

- аналіз недоліків в роботах та шляхи їх усунення;

- оцінювання результатів практичної роботи.

V. Підсумок уроку

1. Аналіз виконання практичної роботи

2. Презентація учнями результатів практичного дослідження та власних робіт:

Щиборівські майстрині: «Узори нас об'єднали»

Хочу розповісти про одну хорошу жінку, яка працює в Щиборівській ЗОШ І – ІІІ ст. про її захоплення вишиванням. Першу

свою роботу вона виконала в дитинстві

. Роботи Морозюк

С в і т л а н и

І л а р і о н і в н и

й с п р а в д і

з а в о р о ж у ю т ь.

Скільки треба

натхнення, праці

й, безумовно,

таланту, щоб

створити таке

диво!

Світлана Іларіонівна народилася і виросла на Вінниччині. Але доля закинула її в м. Красилів. Скромна, тиха, завжди усміхнена, вона трудиться у своїй господі з ранку до вечора. Та праця не заважає їй творити на полотні прекрасне. Чорними й червоними нитками вишите дитинство. Червоними маками на полотні зацвіло кохання.

А скільки в оселі Світлани Іларіонівни рушників, серветок. На білім полотні оживають її мрії — усмі-хаються червоні кетяги

калини, блакитні очі барвінку, квітнуть мальви, чорнобривці, тріпоче листям могутній дуб... Навчила її вишивати мама, адже в їхній сім'ї вишивали з діда прадіда. Свою любов до вишивки передала не тільки своїй дочці, а й нам своїм вихованцям.

Яцук Анастасія

Яцук Ганна Федорівна 1941 року народження, народилася в селі Щиборівка, в багатодітній сім'ї. Вишивати почала ще з дитинства. Розповідає:

— Люблю вишивати і хрестиком, і двосторонньою гладдю. Цьому мене навчила сусідка Федорук Поліна Петрівна. Маю двох дітей. Дуже було важко. Рятувало і рятує нині мене від усіх негараздів і горя вишивання. Всім онукам вишила весільні рушники. Багато робіт просто дарувала добрим людям. Стало вже гарною традицією нашої родини збиратися на свято нашої сім'ї першої суботи липня. Збираємося за столом накритим скатертиною, вишитою узорами, що об'єднують. Я завжди рада поділитися своїми рушниками, серветками, скатертинами — нехай милуються земляки моїм вишиттям і нехай ці узори об'єднують наші помисли.

Кондратюк Катерина

— Сорочку, в якій я одягнена, — розповідає Кравчук Ольга Іванівна — вишила своїми золотими руками. І це не єдине, зроблене нею. Свої знання вона передала мені навчила вишивати також на-вчила плести гачком і спицями.

І щоб ви знали: такі сорочки є тільки в моєму рідному селі. Свої роботи я не продаю, бо кожна робота гарна по-своєму. Все є в моїй хаті, все вишите...

Ратушняк Дарина

— Хочу розповісти про добру, талановиту людину, Хлевну Ганну Петрівну, що живе в селі Щиборівка. Найбільше захоплення в бабусі — вишивання. Моя бабуся вже передала усі тонкощі і тасмніці вишивання мені своїй онуці. Ганна Петрівна стільки всього по навишивала: це і подушки, і рушники, і серветки, і доріжки... А ще в неї є вишиті ікони. Яка це краса рукотворна! *Нестюк Наталія*

Юлія Присовецька молода майстриня пригадує свій перший хрест:

- Вишивати почала вчитися в школі на уроках трудового навчання, які вела Морозюк Світлана Іларіонівна. Перші уроки вишивання не любила, бо не все получалося, плуталося, збивався лік... А коли закінчила школу багато подорожувала бачила гарні вишиті вироби і серце замирало. От тоді і почала пригадувати шкільну науку. Так захопилася, що зараз і не мислю своє життя без вишивки. Якщо в ден не зроблю кілька хрестиків то значить день пропав. Я вдячна Світлані Іларіонівні за науку і перші кроки в вишивці. *Кухта Катерина*

Я — українка. Живу в

чудовому селі Щиборівка, в якому люблять вишивати рушники, на яких переплітаються узори, українські традиції. Перші друковані праці з художньої вишивки з'явилися у

другій половині XIX століття... Певно, ми так і не дізнаємося, хто створив узорний мотив природи на першому рушникові, але завжди можемо "прочитати" по ньому почуття, думи того, хто творив цю красу, ці обереги. Цікаво, чи всі знають, що означають кольори на рушниках? Червоний немов промовляє: "Нехай подорожньому завжди світить ясне сонечко"; коричневий — щаслива дорога; зелений — зустріч із добрими людьми. Вважалося, якщо в хаті багато рушників із цим за-барвленням, то до неї ніколи не зайде непроханий або злий гість. Синій — блакитне небо, символ миру й злагоди; жовтий — символ здоров'я й успіху; чорний — колір нашої родючої землі.

Радію з того, що в нашому селі вишивають і сьогодні — в школі на уроках трудового навчання, вдома, тихими затишними вечорами. Вишивають ікони, картини, рушники. У нашій школі навіть було свято вишиванки. Ми, молоде покоління, усіма силами повинні утверджувати торжество правди на землі, злагоду, добро між людьми. Усвідомлюймо заповіді предків і їхні діяння. Згадаймо про наш святій обов'язок перед історією й сучасністю, перед минулим і майбутнім — бережімо духовне багатство нашого народу, примножуймо його!

Бойчук Оріся

VI. Домашнє завдання Інформаційні джерела:

1. Богданова С. І. Трудове навчання (для груп дівчат), 6 клас: Розробка уроків. / С. І. Богданова — Х. : Веста: Вид-во «Ранок», 2008. — 176 с.

2. Гусева Л. І. Усі уроки трудового навчання (дівчата). 8 клас : навч.- метод. посіб. / Л. І. Гусева — Х. : Вид. група «Основа», 2008. — 159 с.

3. Радкевич В.О. Технологія вишивки: підручник. [для учнів проф. навч. закл., пед. училищ, коледжів] / В.О. Радкевич, Г.М. Пашенко за ред. Н.Г. Ничкало. — К.: Вища шк., 1997. — 303 с.

4. Рукоділля в школі: навч. посібник. / Автор-упорядник І.В. Воронєцька. — К.: Поліграфкнига, 1998. — С. 30 - 46.

5. Л.І.Денисенко "Азбука домашнього господарювання", Київ, 2003р.

6. Інтернет-ресурси.

Районний методичний кабінет Управління освіти, молоді та спорту Красилівської райдержадміністрації

**Вісник
МЕТОДИСТА**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Н.ГЛУЩУК, завідувач райметодкабінету.
Л.КАРНАУХ, методист райметодкабінету.

Інформаційно-методичний вісник, квітень, 2017р.